

Sygn. akt IV CSK 372/19

POSTANOWIENIE

Dnia 31 stycznia 2020 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Agnieszka Piotrowska

w sprawie z wniosku B. W.
przy uczestnictwie J. W.
o podział majątku wspólnego,
na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej
w dniu 31 stycznia 2020 r.,
na skutek skargi kasacyjnej uczestnika postępowania
od postanowienia Sądu Okręgowego w G.
z dnia 20 listopada 2018 r., sygn. akt III Ca (...),

odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

UZASADNIENIE

Wnioskodawczyni B. W. wniosła o dokonanie podziału majątku wspólnego jej i byłego męża uczestnika postępowania J. W. . Postanowieniem wstępnym z dnia 25 kwietnia 2018 r. Sąd Rejonowy w G. ustalił nieważność umowy majątkowej małżeńskiej i o częściowy podział majątku wspólnego z dnia 4 grudnia 2001 r. oraz umowy o podział majątku wspólnego z dnia 19 marca 2002 r. zawartych w formie aktów notarialnych, ze względu na wadę oświadczenia woli wnioskodawczyni, o której mowa w art. 82 k.c. Postanowieniem z dnia 20 listopada 2018 r., Sąd Okręgowy w G. oddalił apelację uczestnika. W związku ze skargą kasacyjną uczestnika od tego orzeczenia należy podnieść, że skarga kasacyjna jest nadzwyczajnym środkiem zaskarżenia przysługującym od prawomocnych orzeczeń

sądu drugiej instancji, służącym ochronie interesu publicznego przez zapewnienie jednolitości wykładni i stosowania prawa, wkład Sądu Najwyższego w rozwój prawa i jurysprudencji oraz eliminowanie z obrotu prawnego orzeczeń wydanych w postępowaniu nieważnym lub orzeczeń oczywiście niezgodnych z prawem. Stosownie do 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania w razie wykazania przez stronę, że w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Z punktu widzenia funkcji oraz założeń skargi kasacyjnej jako nadzwyczajnego środka zaskarżenia, rolą „przedsądu” jest wstępna selekcja skarg pod kątem spełniania wymienionych wyżej kryteriów (przyczyn kasacyjnych) kwalifikujących skargę do jej przedstawienia Sądowi Najwyższemu w celu merytorycznego rozpoznania.

Uczestnik oparł wnioski o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania na przyczynach kasacyjnych objętych art. 398⁹ § 1 pkt 1 i 4 k.p.c.

Przytoczone przez skarżącego zagadnienie dotyczy wykładni art. 82 k.c. i art. 87 k.c. w kontekście wzajemnych zależności wad oświadczeń woli, o których mowa w tych przepisach, a także prawidłowej oceny opinii biegłych sądowych, w szczególności opinii sądowo-psychiatrycznych oraz psychologicznych i potrzeby wskazania standardów rzetelnej opinii. Istotnym zagadnieniem prawnym w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. jest problem nowy i dotychczas niewyjaśniony, dotyczący ważnego abstrakcyjnego zagadnienia jurydycznego, którego rozstrzygnięcie przez Sąd Najwyższy przy okazji rozpoznania skargi kasacyjnej przyczyni się do rozwoju prawa i orzecznictwa oraz będzie miało znaczenie nie tylko dla tej konkretnej, jednostkowej sprawy, ale także dla innych podobnych spraw. Skarżący powinien sformułować to zagadnienie w sposób przyjęty przy przedstawianiu przez sąd powszechny zagadnienia prawnego do rozstrzygnięcia przez Sąd Najwyższy; przedstawić pogłębiony wywód prawny uzasadniający zgłoszone wątpliwości, wykazać zasadność preferowanego sposobu jego rozstrzygnięcia, a także wadliwość rozwiązania przez Sąd drugiej instancji postawionego problemu prawnego

w sposób rzutujący na wynik sprawy. Przedstawione przez skarżącego we wniosku o przyjęcie skargi zagadnienia nie odpowiadają przytoczonym wyżej wymaganiom; stanowią w istocie zakamuflowaną krytykę przeprowadzonej przez Sąd Okręgowy oceny dowodów, zwłaszcza z opinii biegłych sądowych z zakresu psychiatrii i psychologii oraz ustaleń stanowiących podstawę faktyczną postanowienia, co nie jest dopuszczalne w świetle art. 398³ § 3 k.p.c. Skarżący krytycznie ocenił stanowisko Sądu Okręgowego stwierdzającego, że wobec ustalenia wady oświadczenia woli wskazanej w art. 82 k.c., nie ma potrzeby dalszego badania, czy wnioskodawczyni działała pod wpływem groźby. Zasygnalizowana przez skarżącego kwestia zbiegu czynników wewnętrznych i zewnętrznych zakłócających świadomość co do okoliczności podejmowanej decyzji i/lub swobody przedstawiania swojego stanowiska była już rozważana w orzecznictwie Sądu Najwyższego (por. wyrok z dnia 18 maja 2016 r., V CSK 578/15, nie publ.), w którym wskazano, że w takim wypadku decyduje ten czynnik, który miał znaczenie zasadnicze. Zastosowanie lub niezastosowanie przepisu art. 82 k.c. zależy od okoliczności faktycznych, do których należy ustalenie stanu świadomości i zdolności do kierowania swoim postępowaniem przez osobę składającą oświadczenie (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 27 lipca 2010 r., II CSK 147/10, nie publ.). W rozpoznawanej sprawie Sady orzekające ustaliły, że w momencie złożenia spornych oświadczeń woli wnioskodawczyni znajdowała się w stanie wyłączającym swobodę w powzięciu decyzji i wyrażeniu woli na skutek objawów zaburzenia psychicznego w postaci stresu pourazowego (PTSD) oraz patologicznego uzależnienia od męża, a zatem na skutek przyczyn wewnętrznych; nie ma zatem podstaw do przyjęcia, że skarżący istotnie wykazał potrzebę rozstrzygnięcia przedstawionego zagadnienia mającego istotne znaczenie dla rozstrzygnięcia sprawy.

Drugie z przedstawionych zagadnień dotyczące wskazania minimalnych standardów rzetelnej opinii psychiatrycznej i psychologicznej także nie spełnia przedstawionych wyżej wymagań. Zagadnienie nie ma charakteru abstrakcyjnego problemu prawnego powstałego na tle wykładni lub stosowania przepisów prawnych (których we wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania skarżący w tym kontekście nie wskazał), lecz stanowi refleksję skarżącego na temat - nie dość jego

zdaniem wnikliwej - oceny opinii sporządzonych przez biegłych sądowych dokonywanej przez sądy, w tym przez Sądy orzekające w niniejszej sprawie. We wniosku skarżący domaga się kazuistycznego wskazania standardów, jakie winny spełniać rzetelne opinie psychiatryczne i psychologiczne, co samo w sobie uniemożliwia rozstrzygnięcie zagadnienia w preferowany przez niego sposób na gruncie przepisów obowiązującego prawa.

We wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżący wskazał także, że jest ona oczywiście uzasadniona, ponieważ Sądy pierwszej i drugiej instancji błędnie odstąpiły od rzeczywistej oceny stanu psychicznego wnioskodawcy przy sporządzaniu spornych umów w formie aktów notarialnych. Oparcie wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania na tej przyczynie kasacyjnej nakładało na skarżącego powinność wykazania kwalifikowanej postaci naruszenia wskazanych przepisów prawa materialnego lub procesowego. Oczywiście tego naruszenia polega na tym, że jest ono widoczne *prima facie*, przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej, bez potrzeby zagłębiania się w szczegóły sprawy lub dokonywania poszerzonej analizy istotnych dla wyniku sprawy przepisów. O przyjęciu skargi kasacyjnej do rozpoznania nie decyduje przy tym samo oczywiste naruszenie konkretnego przepisu prawa materialnego lub procesowego przez sąd, który wydał zaskarżone orzeczenie, lecz sytuacja, w której naruszenie to doprowadziło do wydania oczywiście nieprawidłowego orzeczenia. Sam zarzut naruszenia (nawet oczywistego) określonego przepisu (przepisów) nie prowadzi bowiem wprost do oceny, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 7 stycznia 2003 r., I PK 227/02, OSNP 2004 r., Nr 13, poz. 230). Skonfrontowanie uzasadnienia wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania z uzasadnieniem zaskarżonego postanowienia nie potwierdza tezy uczestnika o ewidentnej wadliwości zaskarżonego orzeczenia, której stwierdzenie nie wymaga prowadzenia bardziej złożonych rozumowań. Skarżący nie wskazał we wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania, jakie przepisy miały zostać przez Sąd Okręgowy w stopniu rażącym naruszone. Zawarta we wniosku w tym zakresie argumentacja koncentruje się jednak na zarzutach błędnej oceny zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego, w tym w szczególności dowodów z opinii biegłych. Zgodnie z art. 398³ § 3 k.p.c. podstawą skargi

kasacyjnej nie mogą być jednak zarzuty dotyczące ustalenia faktów lub oceny dowodów, nie można zatem przyjąć, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona na tej podstawie. Gdyby nawet przyjąć, że argumentacja zawarta we wniosku zmierza do wykazania, że doszło do rażącego naruszenia art. 82 k.c. poprzez jego zastosowanie, pomimo braku ustaleń faktycznych konkretyzujących stan psychiczny wnioskodawczyni w odniesieniu do konkretnych dat, w których były zawierane sporne umowy, w świetle treści uzasadnienia zaskarżonego postanowienia nie można uznać, że skarga jest z tego względu oczywiście uzasadniona. Z ustaleń faktycznych zaaprobowanych przez Sąd Okręgowy wynika bowiem, że wnioskodawczyni z powodu objawów zaburzenia psychicznego (PTSD) oraz patologicznego uzależnienia od męża, w momencie zawierania spornych umów tj. 4 grudnia 2001 r. i 19 marca 2002 r. była w stanie świadomości, ale nie była w stanie swobodnie powziąć decyzji i wyrazić swojej woli.

W tym stanie rzeczy orzeczono, jak w sentencji.